

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ЗДАТНОСТІ ЗАСТОСОВУВАТИ ЗАСОБИ РАДІОЕЛЕКТРОННОЇ БОРОТЬБИ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

УДК 378.6.013.83:351.743]:[37.011.2:[621.396.6:623.62]](477)(043.3)
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.338067>

Роман Суслов, викладач кафедри тактики факультету
службово-бойової діяльності Національної гвардії України
Київського інституту Національної гвардії України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6437-197X>

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ЗДАТНОСТІ ЗАСТОСОВУВАТИ ЗАСОБИ РАДІОЕЛЕКТРОННОЇ БОРОТЬБИ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Обґрунтовано визначення компетентності “здатність застосовувати засоби радіоелектронної боротьби (РЕБ)” майбутніми офіцерами Національної гвардії України – це професійна якість, що проявляється у здатності ефективно організовувати, планувати та реалізовувати заходи РЕБ в умовах ведення службово-бойових дій, базуючись на поєднанні спеціальних знань, умінь, навичок, способів мислення, відповідального ставлення до збереження життя особового складу, а також готовності до самостійного прийняття рішень у динамічному та складному бойовому середовищі; виявлені компоненти зазначеної компетентності – когнітивний, практичний, ціннісно-мотиваційний та аналітично-рефлексивний.

Ключові слова: радіоелектронна боротьба; радіоелектронний захист; засоби; заходи; службово-бойові дії; професійна підготовка; компетентність; Національна гвардія України; майбутні офіцери.

Табл. 2. Лім. 25.

Roman Suslov, Lecturer of the Tactics Department,
Faculty of Service and Combat Activities of the National Guard of Ukraine,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6437-197X>

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF THE CAPABILITY TO EMPLOY ELECTRONIC WARFARE ASSETS BY FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

In this scientific article, methods of scientific research, such as analysis and synthesis, were employed to analyze professional, pedagogical, and military literature on the application of electronic warfare (EW) assets, the competency-based approach, and the training of future officers of the National Guard of Ukraine (NGU). Analogy, generalization, and classification were used to construct a structural model of the competency. As a result of the conducted research, the following scientific outcomes were obtained: a substantiated definition of the competency “capability to employ EW assets by future officers of the National Guard of Ukraine” was formulated. It is a professional quality manifested in the ability to effectively organize, plan, and execute EW measures under conditions of service and combat operations, based on a combination of special knowledge, skills, abilities, ways of thinking, a responsible attitude towards preserving the lives of personnel, and readiness for independent decision-making in a dynamic and complex combat environment. The components of this competency were identified, the formation level of which should be studied separately, as each is crucial for a future officer. These components are: cognitive (types, tasks, and assets of EW; principles of operation of electronic warfare assets, both friendly and enemy; tactics of EW application in various types of combat), practical (to plan and organize the employment of organic and other EW assets; to detect and assess signals in the radio-electronic spectrum, to analyze the radio-electronic environment; to use EW in conjunction with other types of combat support; to implement electronic protection measures, enemy deception, and physical and electronic camouflage of own assets), value-motivational (awareness of the criticality of EW for the preservation of personnel's lives; readiness for the creative use of available assets to conduct EW in non-standard conditions), and analytical-reflexive (the ability to analyze the results of EW application; to adjust actions in real-time according to changes in the operational environment; the ability to draw conclusions to enhance the unit's operational effectiveness).

Keywords: electronic warfare; electronic protection; assets; measures; service and combat operations; professional training; competency; National Guard of Ukraine; future officers.

Постановка проблеми. Офіцер – це менеджер, який реалізовує функції управління у військовому формуванні або правоохоронному органі. Особливість офіцера Національної гвардії України (НГУ) проявляється у поєднанні військових, правоохоронних і громадських функцій, що робить його службу унікальною порівняно з офіцерами Збройних Сил України чи інших військових формувань. Він виконує завдання як в умовах війни, так і в мирний час. Така особли-

вість вимагає від нього високого рівня підготовленості, сформованості його компетентностей.

Компетентність майбутніх офіцерів військового формування – його якість провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації, умінь та навичок у його застосуванні, способів мислення та поглядів щодо прийняття рішень для виконання службово-бойових завдань, враховуючи, що найбільшою цінністю є життя людини. На підставі результатів аналізу вивчення та впрова-

дження бойового досвіду в освітній процес до нових необхідних компетентностей майбутніх офіцерів військового формування, слід віднести здатність застосовувати засоби радіоелектронної боротьби (РЕБ) [15, 72].

Оскільки формування такої компетентності має бути системною складовою професійної підготовки, то доцільно визначити характеристики сутності та структури здатності застосовувати засоби РЕБ у процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Принципи побудови системи радіоелектронного захисту підрозділів НГУ під час виконання завдань за призначенням визначили учені Ю. Белокурский, О. Іохов, В. Козлов, О. Щербина [2]. Удосконаленню системи охорони військових об'єктів шляхом розробки засобів РЕБ для протидії БПЛА присвятили праці такі учені, як С. Женжера, А. Литвин, А. Бровко [5], а О. Слюсаренко досліджував їх вплив на ефективність управління роїв БПЛА в умовах обмежених ресурсів і складних середовищ [20]. Обґрунтування показника ефективності радіоелектронного захисту системи управління угруповання військ (сил) за кількісним підходом до оцінювання її стану здійснили такі дослідники, як Д. Іщенко, В. Кирилук, М. Проценко, І. Дюков [6]. Проблемні питання функціонування існуючої системи технічного обслуговування радіоелектронної техніки вивчали С. Попов, Є. Юфа, О. Якобінчук [16]. Учені О. Семененко, О. Водчиць, О. Коркін, О. Паюк розробили методичний підхід до оцінювання ефективності протидії засобам РЕБ противника (контррадіоелектронної боротьби) [19], а В. Юнда, В. Мізін, М. Виговський здійснили аналіз можливостей сил і засобів РЕБ та ППО противника щодо їх впливу на ефективність ураження його об'єктів ракетними комплексами M142 "Himars" та M270 "MLRS" [24]. Такі дослідники, як М. Шиленко, О. Іохов та В. Малюк розробили комп'ютерну модель активного радіомаскування військових підрозділів [23].

Але яка роль у згаданих процесах майбутнього командира взводу (роті)? Відповідно до бойового статуту механізованих і танкових військ сухопутних військ Збройних Сил України (частина II – батальйон, рота) [3] РЕБ організовується і ведеться з метою: зниження ефективності застосування зброї, бойової техніки і радіоелектронних засобів управління і зв'язку противника; захисту від його технічних засобів розвідки озброєння та військової техніки підрозділів своїх військ; забезпечення стійкості роботи систем і засобів управління своїми військами і зброєю. Заходи РЕБ здійснюються у тісному поєднанні з вогневим ураженням (знищенням, захопленням, виведенням з ладу) засобів управління військами і зброєю противника, заходами з розвідки, маскування та заходами інших видів бойо-

вого забезпечення. РЕБ включає радіоелектронне подавлення радіоелектронних засобів противника, радіоелектронний захист своїх систем і засобів управління військами та зброєю. Радіоелектронне подавлення у батальйоні (роті) ведеться шляхом впливу на радіоелектронні засоби управління противника радіоелектронними перешкодами, введенням самонавідних й керованих засобів ураження від об'єктів, що прикриваються, а також шляхом зміни умов розповсюдження електромагнітних хвиль і радіолокаційної контрастності місцевості. Воно включає: радіоподавлення та оптико-електронне подавлення. Радіоподавлення полягає в дії на радіоелектронні засоби противника постановкою активних і пасивних перешкод, а також зміною умов розповсюдження радіохвиль. Воно здійснюється штатними засобами зв'язку, які не задіяні для створення радіоперешкод та передавання в радіомережах противника дезінформуючих команд і сигналів. Зміна умов розповсюдження електромагнітних хвиль для порушення роботи інфрачервоних і лазерних засобів розвідки і управління зброєю противника здійснюється постановкою аерозольних завіс. Радіостанції, які не задіяні в управлінні підрозділами можуть використовуватися для передачі в радіомережах противника дезінформуючих команд, сигналів, створення радіоперешкод й імітації діяльності підрозділів у хибних районах. Оптико-електронне подавлення здійснюється шляхом порушення роботи інфрачервоних, тепловізійних, телевізійних, лазерних і оптико-візуальних систем і засобів розвідки, спостереження, зв'язку і управління зброєю противника шляхом впливу на них перешкодами, застосуванням оманних оптичних цілей, пасток і аерозолів. Радіоелектронний захист у батальйоні (роті) включає: проведення заходів щодо усунення (послаблення) дії на свої радіоелектронні об'єкти засобів РЕБ противника і ненавмисних (взаємних) радіоперешкод; захисту підрозділів від технічних засобів розвідки противника, а також від ураження високоточної зброї. Основними способами захисту є: встановлення і дотримання режиму роботи засобів радіозв'язку, періодична зміна місця їх розташування і робочих частот; усунення (послаблення) демаскуючих ознак радіоелектронних засобів своїх підрозділів, озброєння та військової техніки; спеціальний захист засобів обробки і передачі інформації. Для захисту від високоточної зброї противника створюються хибні об'єкти, засоби (пристрої) – джерела електромагнітного випромінювання, застосовується просторове рознесення радіоелектронних засобів на місцевості та використовуються місця радіолокаційної невидимості. Крім того, можуть встановлюватися радіолокаційні відбивачі. У механізованих (танкових) підрозділах для ведення РЕБ можуть застосовуватися штатні засоби і засоби з підручних матеріалів. До штатних засобів нале-

жать: термодимова апаратура, системи пуску димових гранат, інфрачервоні прожектори, димові шапки і гранати.

При організації РЕБ командир батальйону (роти) вказує: порядок постановки аерозольних завіс, застосування встановлених на машинах засобів постановки перешкод; завдання і заходи щодо радіоелектронного захисту від дії засобів РЕБ противника і взаємних радіоперешкод (забезпеченню електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів своїх підрозділів), а також по захисту підрозділів і об'єктів від технічних засобів розвідки противника, терміни їх виконання, сили і засоби, що застосовуються. При підготовці і веденні оборонного бою (бою в оточенні) основні зусилля РЕБ зосереджуються на радіоелектронному подавленні радіоелектронних об'єктів першого ешелону противника на напрямку зосередження основних зусиль. Радіоелектронний захист досягається жорстким виконанням правил прихованого управління підрозділами, скороченням часу випромінювання в ефір радіозасобів, а також забезпеченням електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів і виключення радіоперешкод своїм засобом радіозв'язку. У наступальному, зустрічному бою застосування РЕБ має бути неочікуваним для противника. При цьому сили і засоби зосереджуються у першому ешелоні батальйону, а додані – між першим і другим і безпосередньо біля об'єктів, що прикриваються. Переміщення доданих засобів РЕБ здійснюється разом з переміщенням об'єктів, що прикриваються. На марші сили і засоби РЕБ розподіляються по всій колоні так, щоб забезпечити надійне виконання завдань, як під час руху, так і при розміщенні у районах привалів і відпочинку. Додані батальйону сили і засоби РЕБ здійснюють марш у складі основних сил у готовності до негайного застосування. Під час розміщення на місці сили і засоби РЕБ розгортаються по периметру району розташування і безпосередньо біля об'єктів, що прикриваються з урахуванням електронної сумісності радіоелектронних засобів підрозділів. З метою приховування району розміщення засоби РЕБ виконують свої завдання в пасивному режимі в постійній готовності переходу на активний режим у випадку загрози нападу противника на район, що охороняється. Особлива увага звертається на виявлення і подавлення розвідувально-сигнальних засобів противника [3].

Отже, аналізуючи зміст нормативно-правового акту, приходимо до висновку – у майбутніх офіцерів повинна бути сформована компетентність щодо застосування РЕБ. І на це є такі причини:

1) вимога часу і реалії сучасної війни (РЕБ стала невід'ємною складовою сучасного бою, особливо у контексті гібридної війни та застосування високо-точної зброї; противник активно використовує тех-

нічні засоби розвідки, БПЛА, системи радіоуправління та навігації – ігнорування РЕБ призводить до втрат і зриву операцій);

2) критичність для виживання і ефективності підрозділів (здатність вивести з ладу ворожі засоби зв'язку та управління може дати тактичну перевагу; радіоелектронний захист знижує ризик виявлення та ураження своїх сил, що особливо важливо у наступі, обороні та на марші);

3) тактична автономність молодших командирів (в умовах бойового хаосу командир взводу чи роти може діяти ізольовано, тож повинен самостійно організувати РЕБ у межах наявних ресурсів).

Формуванню освітніх програм підготовки майбутніх офіцерів НГУ, змістовому наповненню їх окремих освітніх компонентів, особливостям організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах присвячені праці таких учених як В. Криворучко [9; 10; 14], М. Кітторов [7; 10; 11; 12; 13], А. Курбатов [9; 10], А. Мартинюк [12], М. Медвідь [18; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15], Ю. Медвідь [10; 11; 13; 15] та інші. Дослідження, присвячені сутності та структурі компетентностей майбутніх офіцерів НГУ, здійснювали О. Данильченко [4], М. Кітторов [13], М. Медвідь [13], Ю. Медвідь [13], Р. Пристінський [17], І. Радомський [18], О. Хацаюк [21] та інші. Слід також звернути увагу, на те що роль військово-технічних дисциплін у формуванні технічної компетентності майбутніх офіцерів радіоелектронного профілю досліджував І. Андрущенко [1], а застосування технології доповненої реальності у процесі підготовки фахівців з радіоелектроніки – С. Цирульник [22]. Проте у їх дослідженнях не охарактеризовані сутність та структура здатності застосовувати засоби РЕБ у процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Отже, практичною проблемою даного наукового дослідження є відсутність охарактеризованої сутності та структури здатності застосовувати засоби РЕБ у процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Мета дослідження – охарактеризувати сутність та структуру здатності застосовувати засоби РЕБ у процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Компетентність майбутніх офіцерів НГУ щодо застосування РЕБ – це не лише технічна навичка, а комплексна здатність, що охоплює знання, практику, мотивацію і здатність до самостійного мислення. Без неї неможливо забезпечити ефективне і безпечне управління підрозділом у сучасному бою.

Під час аналізу наукових праць було виявлено небагато трактувань поняття “компетентність майбутніх офіцерів” (табл. 1).

Загальні риси визначень мають структуру, що поєднує знання, уміння, навички та готовність до діяльності, враховують професійний контекст, опи-

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ЗДАТНОСТІ ЗАСТОСОВУВАТИ ЗАСОБИ РАДІОЕЛЕКТРОННОЇ БОРОТБИ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

сують інтегральний характер компетентності – це не лише знання, а й уміння, досвід, ціннісні орієн-

тації та психологічні якості, пов’язані з успішністю виконання службово-бойових завдань.

Таблиця 1

Трактування поняття “компетентність майбутніх офіцерів”

№ з/п	Автор (и) і посилання на джерело	Визначення поняття «компетентність майбутніх офіцерів»
1	О. Данильченко [4]	“соціально-правова компетентність майбутніх офіцерів НГУ – це сукупність соціально-правових знань, умінь, навичок, необхідних для якісного виконання службових обов’язків після закінчення вищого військового навчального закладу, які сприяють подальшому професійному становленню військового фахівця, а також готовність до активної та ефективної соціально-правової діяльності під час виконання обов’язків за посадою”
2	Р. Пристінський [17]	“методична компетентність – це інтегральна здатність офіцера НГУ як керівника та педагога, що включає загальновійськові, військово-спеціальні та педагогічні компоненти, що у взаємодії забезпечують успіх військово-освітньої діяльності у військових підрозділах та частинах НГУ”
3	В. Ягулов, Ю. Колодка [25]	“міжкультурна компетентність офіцерів – це складне професійно важливе психічне утворення, що характеризує їх теоретичну та практичну підготовленість до успішної діяльності у міжкультурному середовищі, здатність (практичні навички та вміння здійснювати міжкультурну взаємодію в різного роду умовах службової діяльності), професійну, психологічну та суб’єктну готовність до реалізації посадових компетенцій як військового професіонала ЗС України в багатонаціональному міжкультурному середовищі”

Існуючі підходи демонструють, що будь-яка військова компетентність – це інтеграція спеціальних знань, практичних навичок і умінь, психологічної готовності, ціннісних орієнтацій, здатності діяти ефективно у складних умовах. Аналіз досліджень з

проблеми формування компетентності та готовності (як інтегральної компетентності) майбутніх офіцерів до професійної діяльності дає змогу виділити в структурі цієї готовності низку компонентів, які є спільними (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз компонентів компетентності майбутніх офіцерів

Автор (и) і посилання на джерело	Компонент				
	перший	другий	третій	четвертий	п’ятий
О. Данильченко [4]	ціннісно-мотиваційний	когнітивний	діяльнісно-поведінковий	ціннісно-смісловий	рефлексивний
М. Медвідь, Ю. Медвідь, М. Кіторов [13]	мотиваційно-ціннісний	пізнавально-процесуальний	результативно-рефлексивний		
Р. Пристінський [17]	мотиваційний	когнітивний	операціональний	експресивний	
І. Радомський [18]	ціннісно-орієнтаційний	операційно-дійовий			
О. Хацаюк [21]	мотиваційний	базовий	функціональний	прикладний	стресостійкий
В. Ягулов, Ю. Колодка [25]	ціннісно-мотиваційний	когнітивний	поведінково-діяльнісний	комунікативний та індивідуально-психічний	суб’єктний

У різних дослідників є власна класифікація компонентів компетентності майбутніх офіцерів, але в них повторюються певні ключові групи:

мотиваційні та ціннісні (ціннісно-мотиваційний, мотиваційно-ціннісний, ціннісно-орієнтаційний тощо);

когнітивні (когнітивний, пізнавальний, базовий тощо);

діялісно-практичні (операційно-дійовий, по-

ведінково-діялісний, функціональний, прикладний тощо);

рефлексивно-аналітичні (рефлексивний, результативно-рефлексивний, суб’єктний).

Ціннісно-мотиваційний компонент зустрічається у більшості учених і відображає внутрішню готовність, професійні установки, інтерес до військової служби. Когнітивний – майже у кожного дослідника. Практичний (операційно-діялісний) –

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ЗДАТНОСТІ ЗАСТОСОВУВАТИ ЗАСОБИ РАДІОЕЛЕКТРОННОЇ БОРОТЬБИ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

присутній під різними назвами. Аналітично-рефлексивний – об'єднує рефлексивні та аналітичні елементи, потрібний для оцінки ефективності діяльності, виправлення помилок і вдосконалення дій.

За результатами аналізу фахової, педагогічної, військової літератури, структурними елементами компетентності майбутніх офіцерів НГУ застосовувати засоби РЕБ пропонуємо такі.

1. Знання (когнітивний компонент):

види, завдання та засоби РЕБ (активні/пасивні, подавлення/захист);

принципи роботи засобів радіоелектронної боротьби, зокрема своїх та противника;

тактика застосування РЕБ в різних видах бою (наступ, оборона, марш).

2. Уміння (практичний компонент):

планувати і організовувати застосування штатних і інших засобів РЕБ;

забезпечувати радіоелектронну підтримку, а саме – виявляти та оцінювати сигнали у радіоелектронному спектрі, класифікувати сигнали, аналізувати радіоелектронну обстановку;

використовувати РЕБ у поєднанні з іншими видами бойового забезпечення;

здійснювати заходи радіоелектронного захисту активними та пасивними методами, дезінформацію противника, маскування фізичного та радіоелектронного власних засобів.

3. Ціннісно-мотиваційний компонент:

усвідомлення критичності РЕБ для збереження життя особового складу;

готовність до творчого використання наявних засобів для ведення РЕБ у нестандартних умовах.

4. Аналітично-рефлексивний компонент:

уміння аналізувати результати застосування РЕБ; коригування дій у реальному часі відповідно до зміни обстановки;

вміння робити висновки для підвищення ефективності дій підрозділу.

Виходячи з вище зазначеного пропонуємо таке визначення компетентності: здатність застосовувати засоби РЕБ майбутніми офіцерами НГУ – це професійна якість, що проявляється у здатності ефективно організовувати, планувати, реалізовувати заходи РЕБ для забезпечення панування в електромагнітному спектрі в умовах ведення службово-бойових дій, базуючись на поєднанні спеціальних знань, умінь, навичок, способів мислення, відповідального ставлення до збереження життя особового складу, а також готовності до самостійного прийняття рішень у динамічному та складному бойовому середовищі.

Висновки. Для досягнення мети дослідження, зокрема для аналізу фахової, педагогічної, військової літератури із застосування засобів РЕБ, компетентнісного підходу, підготовки майбутніх офіцерів

НГУ були застосовані такі методи наукових досліджень як аналіз та синтез, для побудови структурної моделі компетентності – аналогія, узагальнення та класифікація.

За результатами проведеного наукового дослідження отримано наукові результати:

обґрунтовано визначення компетентності “здатність застосовувати засоби РЕБ майбутніми офіцерами НГУ” – це професійна якість, що проявляється у здатності ефективно організовувати, планувати, реалізовувати заходи РЕБ для забезпечення панування в електромагнітному спектрі в умовах ведення службово-бойових дій, базуючись на поєднанні спеціальних знань, умінь, навичок, способів мислення, відповідального ставлення до збереження життя особового складу, а також готовності до самостійного прийняття рішень у динамічному та складному бойовому середовищі;

виявлені компоненти зазначеної компетентності, рівень сформованості яких слід досліджувати окремо, бо кожен із них важливий для майбутнього офіцера, – когнітивний, практичний, ціннісно-мотиваційний та аналітично-рефлексивний.

Подальші дослідження доцільно присвятити розробленню надійного інструментарію для оцінки рівня сформованості досліджуваної компетентності та обґрунтуванню ефективних педагогічних умов, методик і технологій, які сприятимуть формуванню та розвитку здатності застосовувати засоби РЕБ майбутніми офіцерами НГУ.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрущенко І.С. Роль військово-технічних дисциплін у формуванні технічної компетентності майбутніх офіцерів радіоелектронного профілю. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 25. С. 66–76.
- Белокурський Ю.П., Іохов О.Ю., Козлов В.Є., Щербина О.О. Принципи побудови системи радіоелектронного захисту підрозділів Національної гвардії України під час виконання завдань за призначенням. *Системи озброєння і військова техніка*. 2017. № 4. С. 73–80.
- Бойовий статут механізованих і танкових військ сухопутних військ Збройних Сил України (частина II – батальйон, рота) : наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 30.12.16 № 605. URL: <https://surl.li/opusuv>
- Данильченко О.А. Сутність та структура соціально-правової компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 79 (1). С. 86–91.
- Женжера С.В., Литвин А.В., Бровко А.А. Удосконалення системи охорони військових об'єктів шляхом розробки засобів радіоелектронної боротьби для протидії БПЛА. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2021. № 3. С. 44–49.
- Іщенко Д.А., Кирилюк В.А., Проценко М.М., Дюков І.М. Обґрунтування показника ефективності радіо-

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ЗДАТНОСТІ ЗАСТОСОВУВАТИ ЗАСОБИ РАДІОЕЛЕКТРОННОЇ БОРОТЬБИ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

електронного захисту системи управління угруповання військ (сил) за кількісним підходом до оцінювання її стану. *Проблеми створення, випробування, застосування та експлуатації складних інформаційних систем*. 2019. Вип. 16. С. 135–145.

7. Кіторов М.О., Пугач А.В. Формування і розвиток професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ: досвід країн-партнерів НАТО і FIER для України. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Педагогічні науки*. 2024. Вип. 215. С. 196–202.

8. Медвідь М.М. Методика підготовки вищого військового навчального закладу до акредитації за критеріями оцінювання якості освітньої програми № 1 та 2. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 1. С. 129–137.

9. Медвідь М.М., Криворучко В.О., Курбатов А.А., Гавришук М.М., Ніконенко А.М., Семенов М.В. Вивчення та впровадження бойового досвіду як передумова формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія “Педагогічні науки”*. 2023. Вип. 4. С. 66–74.

10. Медвідь М.М., Кіторов М.О., Медвідь Ю.І., Курбатов А.А., Пашинський А.В., Криворучко В.О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського університету. Серія “Педагогічні науки”*. 2022. Вип. 4. С. 29–37.

11. Медвідь М.М., Кіторов М.О., Медвідь Ю.І., Поляков В.Ю., Гавришук М.М., Вишневська Я.А. Залежність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія “Педагогічні науки”*. 2023. Вип. 1. С. 13–19.

12. Медвідь М.М., Мартинюк А.В., Кіторов М. О. Методика формування варіанту сценарію розвитку вищого військового навчального закладу. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*. 2024. № 2. С. 7–15.

13. Медвідь М.М., Медвідь Ю.І., Кіторов М.О. Система внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу: особливості, умови розвитку : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М.М. Медвідя. Київ, 2023. 107 с. URL: <http://surl.li/rqbxij>

14. Медвідь М., Криворучко В. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. *Молодь і ринок*. 2023. № 1 (209). С. 64–69.

15. Медвідь М., Медвідь Ю., Совінський С., Суслов Р., Ніконенко А., Пашинський А. Формування компетентностей майбутніх офіцерів військових формувань: закономірності змін підходів у професійній підготовці. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія “Педагогічні науки”*. 2025. Вип. 2. С. 70–80.

16. Попов С.Е., Юфа Є.А., Якобінчук О.В. Проблемні питання функціонування існуючої системи технічного обслуговування радіоелектронної техніки радіотехнічних військ. *Повітряна міць України*. 2024. № 1. С. 112–116.

17. Пристінський Р.В. Сутність, зміст та структура методичної компетентності офіцерів Національної гвардії

України на тактичному рівні військової освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. № 87. С. 172–176.

18. Радомський І.П. Формування культури професійного спілкування у майбутніх офіцерів МВС України в процесі навчання : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. – Вінниця, 2007. – 20 с.

19. Семененко О.М., Водчиць О.Г., Коркін О.Ю., Паюк О.С. Методичний підхід до оцінювання ефективності протидії засобам радіоелектронної боротьби противника (контррадіоелектронної боротьби). *Збірник наукових праць Військової академії (м. Одеса). Технічні науки*. 2017. Вип. 2. С. 61–68.

20. Слюсаренко О.К. Вплив засобів РЕБ на ефективність управління роїв БПЛА в умовах обмежених ресурсів і складних середовищ. *Advanced top technology*. 2024. № 1. С. 45–46.

21. Хацаюк О.В. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань за призначенням засобами спеціальної фізичної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 65 (2). С. 144–154.

22. Цирульник С. Застосування технології доповненої реальності у процесі підготовки фахівців з радіоелектроніки. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Вип. спецвип. С. 355–362.

23. Шиленко М.В., Іохов О.Ю., Малюк В.Г. Комп'ютерна модель активного радіомаскування військових підрозділів. *Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті*. 2017. № 4 (дод.). С. 92–93.

24. Юнда В.А., Мізін В.С., Виговський М.В. Аналіз можливостей сил і засобів РЕБ та ППО противника щодо впливу на ефективність ураження його об'єктів ракетними комплексами M142 “Himars” та M270 “MLRS”. *Військово-технічний збірник*. 2024. № 31. С. 57–64.

25. Ягунов В., Колодка Ю. Сутність, зміст і структура міжкультурної компетентності офіцерів оперативної ланки управління: методологічне обґрунтування. *Військова освіта : зб. наук. пр.* 2024. № 1 (49). С. 277–286.

REFERENCES

- Andrushchenko, I.S. (2014). Rol viiskovo-tekhnichnykh dystsyplin u formuvanni tekhnichnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv radioelektronnoho profilu [The role of military-technical disciplines in shaping the technical competence of future radio-electronic officers]. *Bulletin of the Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University. Pedagogical Sciences*, Issue. 25. pp. 66–76. [in Ukrainian].
- Belokurskyi, Yu.P., Iokhov, O.Yu., Kozlov, V.Ye. & Shcherbina, O.O. (2017). Pryntsypy pobudovy systemy radioelektronnoho zakhystu pidrozdiliv Natsionalnoi hvardii Ukrainy pid chas vykonannya zavdan za pryznachenniam [Principles of building a radio-electronic protection system for units of the National Guard of Ukraine during the performance of assigned tasks]. *Weapon Systems and Military Equipment*, No. 4. pp. 73–80. [in Ukrainian].
- Boiovyi statut mekhanizovanykh i tankovykh viisk sukhoputnykh viisk Zbroinykh Syl Ukrainy (chastyna II – batalion, rota) [Combat Regulations of Mechanized and Tank Forces of the Land Forces of the Armed Forces of Ukraine (Part II – Battalion, Company)]. Order of the Commander of the Land Forces of the Armed Forces of Ukraine dated 30.12.16 No. 605. Available at: <https://surl.li/opocyv> [in Ukrainian].

4. Danylchenko, O.A. (2021). Sutnist ta struktura sotsialno-pravovoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy [The essence and structure of the socio-legal competence of future officers of the National Guard of Ukraine]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools*, No. 79 (1). pp. 86–91 [in Ukrainian].
5. Zhenzhera, S.V., Lytvyn, A.V. & Brovko, A.A. (2021). Udoskonalennia systemy okhorony viiskovykh ob'ektiv shliakhom rozrobky zasobiv radioelektronnoi borotby dlia protydiv BPLA [Improving the security system of military facilities by developing electronic warfare means to counter UAVs]. *Collection of scientific works of the Kharkiv National University of Air Forces*, No. 3. pp. 44–49. [in Ukrainian].
6. Ishchenko, D.A., Kyryliuk, V.A., Protsenko, M.M. & Diukov, I.M. (2019). Obgruntuvannia pokaznyka efektyvnosti radioelektronnoho zakhystu systemy upravlinnia uhrupovannia viisk (syl) za kilkysnym pidkholdom do otsiniuvannia yii stanu [Justification of the effectiveness indicator of radio-electronic protection of the command and control system of a military formation (forces) based on a quantitative approach to assessing its condition]. *Problems of creation, testing, application, and operation of complex information systems*, Issue. 16. pp. 135–145. [in Ukrainian].
7. Kitorov, M.O. & Puhach, A.V. (2024). Formuvannia i rozvytok profesiynykh kompetentnosti maibutnikh ofitseriv NHU: dosvid krain-partneriv NATO i FIEP dlia Ukrainy [Formation and development of professional competencies of future officers of the National Guard of Ukraine: experience of NATO and FIEP partner countries for Ukraine]. *Scientific Notes Central Ukrainian State University named after Volodymyr Vynnychenko. Series: Pedagogical Sciences*, Issue 215. pp. 196–202. [in Ukrainian].
8. Medvid, M.M. (2020). Metodyka pidhotovky vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu do akredytatsii za kryteriiamy otsiniuvannia yakosti osvithoi prohramy № 1 ta 2 [Methodology for preparing a higher military educational institution for accreditation according to the criteria for evaluating the quality of educational programs No. 1 and 2]. *Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University*, Issue 1. pp. 129–137. [in Ukrainian].
9. Medvid, M.M., Kryvoruchko, V.O., Kurbatov, A.A., Havryshchuk, M.M., Nikonenko, A.M. & Semenov, M.V. (2023). Vyvchennia ta vprovadzhennia boiovoho dosvidu yak peredumova formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv do sluzhbovo-boiovoi diialnosti [Study and implementation of combat experience as a prerequisite for the formation of readiness of future officers for service and combat activities]. *Bulletin of the Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University. Series "Pedagogical Sciences"*, Issue 4. pp. 66–74. [in Ukrainian].
10. Medvid, M.M., Kitorov, M.O., Medvid, Yu.I., Kurbatov, A.A., Pashynskyi, A.V. & Kryvoruchko V.O. (2022). Vrakhuвання tendentsii voiennoi polityky Ukrainy v orhanyzatsii osvithoi protsesu vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Taking into account the trends of the military policy of Ukraine in the organization of the educational process of a higher military educational institution]. *Bulletin of Cherkasy University. Series "Pedagogical Sciences"*, Issue 4. pp. 29–37. [in Ukrainian].
11. Medvid, M.M., Kitorov, M.O., Medvid, Yu.I., Poliakov, V.Yu., Havryshchuk, M.M. & Vyshnevskaya, Ya.A. (2024). Zalezhnist rozvytku systemy vnutrishnoi zabezpechennia yakosti vid vprovadzhennia dosvidu praktychnoi diialnosti v osvithoi protses zakladu vyshchoi osvity [Dependence of the development of the internal quality assurance system on the implementation of practical experience in the educational process of a higher education institution]. *Bulletin of Cherkasy University. Series "Pedagogical Sciences"*, Issue 1. pp. 13–19. [in Ukrainian].
12. Medvid, M.M., Martyniuk, A.V. & Kitorov, M.O. (2024). Metodyka formuvannia variantu stsenariiu rozvytku vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Methodology for forming a variant of the scenario for the development of a higher military educational institution]. *Scientific Bulletin of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine*, No. 2. pp. 7–15. [in Ukrainian].
13. Medvid, M.M., Medvid, Yu.I. & Kitorov, M.O. (2023). Systema vnutrishnoho zabezpechennia yakosti vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu: osoblyvosti, umovy rozvytku [The system of internal quality assurance of a higher military educational institution: features, development conditions]. *Monograf / (Ed.). M.M. Medvid. Kyiv, 107 p.* Available at: <http://surl.li/rqbxij> [in Ukrainian].
14. Medvid, M. & Kryvoruchko, V. (2023). Udoskonalennia profesiinoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv viiskovykh chastyn (pidrozdiliv) z okhorony hromadskoho poriadku [National Guard of Ukraine Improving the professional training of future officers of military units (units) for the protection of public order of the National Guard of Ukraine]. *Youth & market*, No. 1 (209). pp. 64–69. [in Ukrainian].
15. Medvid, M., Medvid, Yu., Sovinskyi, S., Suslov, R., Nikonenko, A. & Pashynskyi, A. (2025). Formuvannia kompetentnosti maibutnikh ofitseriv viiskovykh formuvan: zakonmironosti zmin pidkholdiv u profesiinii pidhotovtsi [Formation of competencies of future officers of military formations: patterns of changes in approaches to professional training]. *Bulletin of Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy. Series "Pedagogical Sciences"*, Issue 2. pp. 70–80. [in Ukrainian].
16. Popov, S.E., Yufa, Ye.A. & Yakobinchuk, O.V. (2024). Problemni pytannia funktsionuvannia isnuiochoi systemy tekhnichnoho obsluhovuvannia radioelektronnoi tekhniky radiotekhnichnykh viisk [Problematic issues of the functioning of the existing system of technical maintenance of radio-electronic equipment of radio-technical troops]. *Air Power of Ukraine*, No. 1. pp. 112–116. [in Ukrainian].
17. Prystynskyi, R.V. (2023). Sutnist, zmist ta struktura metodychnoi kompetentnosti ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy na taktychnomu rivni viiskovoi osvity [The essence, content, and structure of the methodological competence of officers of the National Guard of Ukraine at the tactical level of military education]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools*, No. 87. pp. 172–176. [in Ukrainian].
18. Radomskyi, I.P. (2007). Formuvannia kultury profesiinoho spilkuвання u maibutnikh ofitseriv MVS Ukrainy v protsesi navchannia [Formation of a culture of professional communication in future officers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the process of training]. *Extended abstract of candidate's thesis*, Vinnytsia, 20 p. [in Ukrainian].
19. Semenenko, O.M., Vodchyts, O.H., Korkin, O.Yu. & Paiuk, O.S. (2017). Metodychnyi pidkhid do otsiniuvannia efektyvnosti protydiv zasobam radioelektronnoi borotby protyvyuka (kontrradioelektronnoi borotby) [Methodological approach to assessing the effectiveness of countering enemy

radio-electronic warfare (counter-radio-electronic warfare)]. *Collection of scientific works of the Military Academy (Odesa) : Technical Sciences*, Issue 2. pp. 61–68. [in Ukrainian].

20. Sliusarenko, O.K. (2024). Vplyv zasobiv REB na efektyvnist upravlinnia roiv BPLA v umovakh обмежених resursiv i skladnykh seredovyshch [The influence of electronic warfare means on the effectiveness of UAV swarm control in conditions of limited resources and complex environments]. *Advanced top technology*, No. 1. pp. 45–46. [in Ukrainian].

21. Khatsaiuk, O.V. (2019). Sutnist ta struktura hotovnosti maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy do vykonання завдан за призначенням zasobamy spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [The essence and structure of the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to perform tasks assigned to them through special physical training]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools*, 2019. No. 65 (2). pp. 144–154. [in Ukrainian].

22. Tsyurulnyk, S. (2019). Zastosuvannya tekhnolohii dopovnenoi realnosti u protsesi pidhotovky fakhivtsiv z radio-elektroniky [Application of augmented reality technology in the training of radio electronics specialists]. *Open educational e-environment of a modern university*, Special edition. pp. 355–362. [in Ukrainian].

23. Shylenko, M.V., Iokhov, O.Yu. & Maliuk, V.H. (2017). Kompiuterna model aktyvnogo radiomaskuvannya viiskovykh pidrozdiliv [Computer model of active radio masking of military units]. *Information and control systems in railway transport*, No. 4. pp. 92–93. [in Ukrainian].

24. Yunda, V.A., Mizin, V.S. & Vyhovskiy, M.V. (2024). Analiz mozhlyvostei syl i zasobiv REB ta PPO protyvyka shchodo vplyvu na efektyvnist urazhennia yoho ob'ektiv raketnykh kompleksamy M142 “Himars” ta M270 “MLRS” [Analysis of the capabilities of enemy electronic warfare and air defense forces and means to influence the effectiveness of striking its targets with M142 Himars and M270 MLRS missile systems]. *Military-Technical Collection*, No. 31. pp. 57–64. [in Ukrainian].

25. Yahupov, V. & Kolodka, Yu. (2024). Sutnist, zmist i struktura mizhkulturnoi kompetentnosti ofitseriv operativnoi lanky upravlinnia: metodolohichne obgruntuvannya [The essence, content and structure of intercultural competence of operational management officers: methodological justification]. *Military Education: Collection of Scientific Papers*, No. 1 (49). pp. 277–286. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.08.2025

УДК 371.2: 378

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.336070>

Ярема Кіцила, аспірант кафедри
загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0364-445X>

ВИЩИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМ. М. ЛИСЕНКА: ІСТОРИЧНИЙ ТА ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТИ

У статті висвітлені історичні події першої третини ХХ ст., пов'язані із заснуванням першого в Західній Україні вищого музичного навчального закладу. Паралельно з вибудовою основної хронологічної канви зазначеного процесу на базі існуючих документальних джерел реконструюється його історіографія. Особливо детально експоновано її документально підкріплено маловідомий фактологічний матеріал стосовно подвижницької діяльності одного з найактивніших фундаторів Вищого музичного інституту Станіслава Пилиповича Людкевича та його співробітництва з патріотичним спортивним товариством “Сокіл”.

Ключові слова: Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка; С. Людкевич; В. Барвінський; А. Вахнянин; спортивне руханкове товариство “Сокіл”; “Союз співацьких і музичних товариств”.

Лит. 14.

Yarema Kitsyla, Postgraduate Student of the
Generally Pedagogy and Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0364-445X>

HIGHER MUSIC INSTITUTE NAMED AFTER M. LYSENKO: HISTORICAL AND HISTORIOGRAPHICAL ASPECTS

Important events, connected to the foundation of the national higher musical educational institution, the first one in Galicia, are highlighted in the article. It was in the very beginning of the 20th century when the patriotic fight for national self-determination in the lands of Western Ukraine reached its culmination. Living under the Austrian rule, Ukrainian people needed to develop their own national culture, educate their children in the Ukrainian way and in Ukrainian schools and higher institutions, including musical ones. Leaders of the patriotic movement clearly understood the importance and great perspectives of their efforts. Therefore, national musical societies were created all around Galicia. Members of these societies